

Datum: 18. rujna 2021. godine

„Zgodna žena“ nekada i danas

(esej)

Dvije različite pjesme, sličan naslov, različiti autori, različiti pristupi. Otkuda početi? Usporediti Hanibala Lucića, hrvatskog renesansnog pjesnika koji se u svojoj pjesmi „Jur ni jedna na svit vila“ ozbiljno „zaigrao“ opisujući pojam bezvremenske ljepote žene i Luku Paljetka, suvremenog hrvatskog književnika sa svojom „Jur ni jednom“ koji se, hmmm... „narugao“ inačici 1.0 Lucićeve „zgodne žene“, predstavlja izazov u književnom smislu. Pokušat ćemo usporediti i spojiti naizgled nespojivo, Lucićevu i Paljetkovu poeziju, „zgodnu ženu“ nekada i danas.

Obje pjesme, i Lucićeva i Paljetkova imaju zajedničku temu: ljepotu žene svoga doba. Čitajući Lucićevu pjesmu, stječe se dojam da pjesnik ima model poželjne žene svoga vremena pred sobom koju potom detaljno opisuje. Pritom je idealizira i uzdiže na prijestolje poput božanstva. Već u prvoj strofi iznosi svoj unutarnji sud i doživljaj o idealnoj ženi. Ona je za njega „vila, ka mu srce travi./ Ne će biti, ni je bila,/ njoj takmena ka se pravi.“ U nastavku pjesme, Lucić obrazlaže na čemu temelji svoj sud. Pritom polazi od izvanjskih obilježja prema unutarnjim, tj. karakteristikim. U superlativima opisuje njeno vedro čelo, tanke i crne obrve nad crnim očima, lice joj uspoređuje s ružom, rumene usne ljepše od koralja, zubiće poput bisera, bijelo grlo i vrat, bijele prsi i tanke, bijele, oble i duge prste. Kroz cijelu pjesmu izražava ushićenje nad ljepotom žene. Pri kraju pjesme Lucić ističe i karakternu „gospoštinu“ žene koja se očituje u njenom dostojanstvenom hodu, a što se prepoznaje u stihu „jer kad hodi,/ toli lipo kip uznosi,/ bi rek tančac da izvodi“. Pjesma završava kratkim zazivom Bogu da očuva tu ljepotu „do skončan'ja sega svita.“. Paljetak u svojoj pjesmi prebacuje Lucićevu pjesmu u suvremeni kontekst. Već pri uspoređivanju naslova primjećuje se kako Paljetkova pjesma nema u naslovu dio „na svit vila“. Pjesnik kao da na samom početku upućuje na manjkavost današnje žene u odnosu na Lucićevu ženu. U svom tekstu Paljetak ironizira Lucićev tekst. On se u pjesmi izruguje pojmu ljepote suvremene žene, opisujući je kao umjetnu, lijepu zahvaljujući kozmetičkoj industriji i estetskoj kirurgiji. Lucićevu pjesmu uzima kao predložak i prerađuje strofu po strofu stavljajući je u suvremeni kontekst. Paljetkova žena ima obojanu kosu, oči boje kontaktnih leća, zategnuto lice, našminkane usne, umjetne grudi i nokte. No i takva žena izaziva pomamu kod muškaraca i „zbog nje će se odat piću“. U završnoj strofi, umjesto Bogu, pjesnik upućuje poziv čovjeku da utroši više novca u ljepotu žene jer će na taj način žena pobijediti starost. Naime, danas „nesređena“ žena smatra se neuglednom, a Paljetak sve današnje žene stavlja u istu razinu. Kod njega nema gradacije. Neke žene samo će se lijepo našminkati i nalakirati nokte, ali neće ugrađivati silikone. Neke žene šminkom će samo naglasiti dio svoje ljepote ostajući i dalje prirodno lijepe. Nije sve tako jednoznačno kako Paljetak opisuje u pjesmi. On je složio kontrast u odnosu na Lucićevu pjesmu, pjesnički izrazio „bijelo-crni doživljaj“, a zna se da je čovjek, tj. žena u ovom slučaju cijeli spektar nijansi između i da se ne može generalizirati. Renesansa je zbilja imala pojam ljepote žene i to Lucić izvrsno opisuje. U njegovo vrijeme naglašavala se izvanjska ljepota čovjeka. Sjetimo se samo genijalnog Leonarda da Vincija i ostalih slikara toga doba. Danas se žena promatra više pod vidom ženskih prava, a ideal ženske ljepote nije jednoznačan. Različito je poimanje ženske ljepote u nekim subkulturama (pankeri, darkeri, rokeri...) od žene iz neke urbane ili poslovne sredine. Obzirom na umreženost današnjeg čovjeka, teško bi se uopće složili što je lijepo žensko. No te dileme, ponavljamo, u Lucićevo doba nije bilo.

Sadržajno, pjesme su slične i bave se istom tematikom. Paljetkova pjesma čini se bliža mlađoj generaciji zbog suvremenijeg izričaja i konteksta. U njegovoj pjesmi jako je malo arhaizama, a više je suvremenog govora. Lucićeva pjesma, s druge strane, arhaična je i teško razumljiva. Time gubi na privlačnosti u populaciji mlađih osoba. No kada se prevede, ne može se reći da nije lijepa. Ono što bi se moglo posebno istaknuti kod obje pjesme je način pisanja strofa u križnoj ili obgrljenoj rimi.

U obje pjesme, stavlja se naglasak na izvanjski kontekst ženske ljepote. Lucić u predzadnjoj strofi govori i o profinjenosti tj. gospoštini žene, što bi se blago moglo svrstati u karakternu osobinu kao „ono nešto“ što neka žena ima. Također, i „vedro čelo“ iz njegove pjesme može opisivati vedru narav osobe. Paljetkov opis žene potpuno je lišen karaktera. Njegova žena je bez duše, umjetna i ničim ne zrači. Pjesnik joj se cijelo vrijeme ruga. Paljetak je čovjek koji pripada starijoj generaciji i može se razumjeti zašto ima takav stav. No to ne znači i da je takav stav ispravan. Većina suvremenih žena bi s neodobravanjem popratila njegov tekst. Putem ulične mode i modnih emisija na TV-u, daje nam se mnoštvo obrazaca ljudske ljepote. Suvremeni čovjek bira svoj stil i niti za jedan stil ne može se reći da je pogrešan ako ne vrijeđa drugoga. U tome i je bogatstvo. Isto tako, valja primijetiti kako se tjelesna ljepota odvaja od duhovne strane čovjeka. Više se naglašava tjelesni vid ljepote, a manje duhovni. A to je nešto nad čim bi se trebali zamisliti. Vidjeti u čovjeku ono lijepo, prije nego na čovjeku je put kojim nam valja ići.

PRIREDILA:

Aneta Kunac, 2. c